

Fonetyka

Głoska, litera, sylaba.

1. Głoskę słyszymy. Najmniejszy, dający się wyodrębnić słuchowa, element wypowiedzi nazywamy głoską. (sz, dz, ą, a, ć ...). Podział na głoski wyraz Szczecin, dzwon;
Sz cz e ć i n, dz w o n
uwaga! jeżeli litera – i występuje przed samogłoską, nie stanowi ona samodzielnej głoski, lecz pełni funkcje zmiękczej poprzedzając ją głoskę (ciepło – ć e p ł o, dzień – dź e ń)
2. Literę piszemy – to pojedynczy znak graficzny (s z c z e c i n, d z i e ń)
3. Głoski dzielimy na:
  - a. samogłoski – jest ich 8 (a, ą, e, ę, i, y, o, u),
  - b. spółgłoski – pozostałe głoski
4. Inny ważny podział głosek:
  - a. głoski dźwięczne (wszystkie samogłoski i większość spółgłosek),
głoski dźwięczne (b, d, g, w, z, ź, ż, h, dz, dź, dż, m, n, r, ł, l, j)
ich odpowiedniki bezdźwięczne (p, t, k, f, s, ś, sz, ch, c, ć, cz),
Połóż palec na krtani i wypowiedz daną spółgłoskę (dłuższy czas). Jeśli krtan drga – to jest głoska dźwięczna, jeśli zaś nie drga – głoska bezdźwięczna.
Uwaga częste błędy w wymowie:
    - głoski dźwięczne niekiedy tracą dźwięczność w środku wyrazów a nawet są upraszczane (jabłko – mówimy: japko, babka – bapka, krzesło - kszesło) i zawsze na końcu wyrazu (chleb – mówimy: chlep, staw – staf, gałąź – gałąś) - **wymawianie dźwięcznych głosek, gdy utraciły one dźwięczność, jest błędem fonetycznym,**
    - głoski nosowe -ą, - ę (nie musisz pamiętać ich nazwy) na końcu wyrazu (w tzw. wygłosie) tracą swój charakter nosowość (idę – wymawiamy: ide, piszą – pismo).
5. Sylaba – jest to część wyrazu skupiona wokół samogłoski. (chłop – czyk, wark-kocz).
Litera - i przed samogłoską nie tworzy sylaby, służy ona bowiem tylko do oznaczenia miękkości (ziemia; zie – mia, piecyk; pie –cyk) W obu przypadkach sylabę tworzy samogłoska e.

Akcent wyrazowy.

1. akcent to silniejsze wymawianie sylaby w wyrazie. Akcentujemy wyraz, czyli silniej wymawiamy, **przedostatnią** sylabę. Reguła akcentowania przedostatniej sylaby wyrazu dotyczy większości wyrazów w języku polskim, ale:
2. na trzecią sylabę od końca akcent pada w formach czasownika:
3. czas przyszły – (1. i 2. os. l. mng.) - **gra** -liś - my, mó- **wi** -łyś - cie,
4. tryb przypuszczający (1.,2. i 3. os. l. poj. oraz 3 os. l. mng.) zawierających cząstkę **-bym,**

- byś, -by

5. ja – dła - bym, go – to – **wa** – ła - byś , **czy** – ta - byś,
6. na czwarta sylabę od końca
7. czasowniki w trybie przypuszczającym 1. i 2. os. l. mng. zawierających cząstkę **-byśmy,**

- byście, -by

8. czy – **ta** – li – byś – my, po - dzi – **wia** – li – byś - my
9. **Podsumowanie:** Generalnie akcent pada na przedostatnia sylabę, ale uważać należy w wyrazach zawierających cząstkę **-bym, - byś, -by** (3 sylaba) **oraz -byśmy, - byście, -by** (4. sylaba)